

Door God geroepen om zijn mensen te zijn

Overweging Dominicuskerk Ook in Al, Tweede Zondag van de Veertigdagentijd, 8 maart 2020

Erik Borgman

gelezen: Genesis 12,1-9; Psalm 33;
2 Timoteüs 1,7-10; Matteüs 17,1-9

1.

Ik kan er slecht aan wennen, aan al die mensen die overal *selfies* maken. Het mooie uitzicht of het prachtige kunstwerk is niet voldoende, degene die ze ontmoeten is niet genoeg, het beeld is pas compleet als zij zelf in beeld zijn. Alles wordt gemaakt tot decor van hun eigen leven. Het is als met die televisieprogramma's: 'Floortje naar het einde van de wereld', 'Erica op reis'. Gaat het nu om Erica, of om de reis en wat die zichtbaar maakt? Gaat het om Floortje, of om het einde van de wereld?

Als Abram in de eerste lezing van vanmorgen wordt geroepen om op weg te gaan, horen wij helemaal niets over zijn overwegingen en aarzelingen, over wat afschrikt en wat hem uiteindelijk over de streep trekt. Abram wordt niet eens fatsoenlijk aan zijn lezers voorgesteld, ook niet in de tekst die aan het stukje dat wij lezen voorafgaat. We weten niets van Abram, alleen dat God hem roept om te gaan – en dat hij gaat. Dit lijkt precies de pointe van de tekst: Abram is bereid alles los te laten wat hij dacht te weten over de wereld en over zichzelf en maakt zich geen zorgen over hoe hij blijft wie hij is. Hij gaat de weg die God hem wijst. Nergens meer thuis, zelfs niet in een omlijnd zelfbeeld, in een duidelijke identiteit, Hij laat zich daarheen voeren waar hij klaarblijkelijk moet zijn om daar te ontdekken wie hij blijkbaar is: beeld van de God die zich aan Mozes zal openbaren als Ik-zal-er-zijn, waar en hoe dan ook.

In wat de Bijbelse geschriften vervolgens over Abram vertellen – hij heet dan inmiddels Abraham – wordt hij tot drie keer nadrukkelijk geroepen en zegt hij drie keer nadrukkelijk: 'hier ben ik'. Hij neemt de situatie als een roeping op zich. De eerste keer vraagt God hem zijn zoon Isaak als brandoffer op te dragen (Gen. 22,1). De tweede keer vraagt Isaak, terwijl hij met zijn vader onderweg is, waar toch het brandoffer is dat zij zullen opdragen (Gen. 22,7). De derde keer staat Abraham op het punt Isaak te doden, maar wordt hij daar door een engel van God van afgehouden (Gen. 22,11). Ook hier geen enkel spoor van de overwegingen of overpeinzingen, geen aanduiding van aarzeling of tegenargumenten, alleen tot drie keer toe het onbegrijpelijke vertrouwen dat wie de weg gaat van de God van het leven, leven zal vinden: 'God zal erin voorzien', zegt Abraham tegen Isaak. Gods weg zal een weg ten leven blijken, ook al lijkt die weg naar de dood te leiden.

Het was volkomen logisch en volkomen terecht geweest als Abraham gezegd had: dat kun je niet menen, God, je hebt me zelf Isaak eerst gegeven, nu kun je toch niet willen dat ik hem offer! Maar juist doordat hij de weg gaat waartoe hij geroepen wordt, komt Abraham erachter dat niet alleen zijn vrouw Sara en hij Isaak als hun toekomst zien, maar dat voor God zelf Isaak de toegang tot de toekomst is. Doordat Abraham zegt: 'Hier ben ik', kan God van zijn kant evenzeer zeggen: 'Hier ben ik'. Abraham vertrouwt zich toe en God toont zich de betrouwbare, de vertrouwenwekkende. Abraham noemt de plaats waar hij Isaak niet doodt: 'de Ene ziet' (Gen. 22,14). Dat is het echte offer dat Abraham brengt: het fundamentele vertrouwen dat, het zich fundamenteel toevertrouwen aan het feit dat God ziet, dat God het leven wil en niet de dood, van niemand, en dat dit ons doet leven. Wij leven in de ruimte die Gods blik geeft, in het spoor dat Gods woord trekt.

2.

Onbegrensde vertrouwen in Gods betrouwbaarheid: het is ook wat Jezus leven bepaalt. Dit is wat het evangelie van de gedaanteverandering op de berg zichtbaar maakt: zijn verbondenheid komt voort uit Gods verbondenheid, zijn betrokkenheid is de gestalte van Gods betrokkenheid. Vlak voor Hij met Petrus, Jacobus en Johannes de berg opgaat, had Jezus aangekondigd dat Hij zou moeten lijden, dat Hij gedood zou worden en dat Hij op de derde dag uit de dood zou worden opgewekt (Mt. 16,21). Hij krijgt daar ruzie over met Petrus, die vindt dat hem zoiets niet mag overkomen, en Jezus probeert uit te leggen dat wie zijn leven wil redden het zal verliezen, maar dat wie bereid is haar of zijn leven te verliezen vanwege hem, het ware leven zal vinden (Mt. 16,25). Bovenop de berg valt de hemel hem daarin bij. God zelf verkondigt dat Jezus' weg de weg ten leven is en het visioen laat zien dat Hij de plaats is van Gods aanwezigheid. Er komt een lichtende wolk die het gezelschap overdekt, staat er (Mt. 17,5). Het is het teken van Gods aanwezigheid, de wolk die voor het Joodse volk uittrok om het naar het beloofde land te leiden, de wolk die in de woestijn de tent van de samenkomst vult en deze tot een verblijfplaats maakt van Gods heerlijkheid (Ex. 40,35).

Jezus is op een nieuwe manier de verblijfplaats van Gods aanwezigheid, zoals Mozes en Elia dat eerder op hun manier waren, zoals Wet en profeten - want daar staan Mozes en Elia ook voor – dat op hun manier nog altijd zijn. Jezus is met zijn Joodse traditie verbonden – Mozes en Elia zijn in gesprek met hem, staat er nadrukkelijk (Mt. 17,3) – en wat zij te zeggen hebben wordt in Jezus op een nieuwe manier zichtbaar en hoorbaar. De weg van je leven verliezen om het te vinden, de weg van met jezelf breken en je kruis opnemen, zoals Jezus het ook zegt, is de weg van de Schriften, het is de weg van God.

Dit lijkt nu bij Petrus, Jacobus en Johannes ook echt aan te komen. En zij zijn niet op de gebruikelijke manier geschrokken, zoals het in de Bijbelse geschriften altijd een angstaanjagende schok betekent wanneer God zijn grootheid toont. Er staat dat zij 'vreselijk bang' werden.

Een echt inzicht, iets helemaal en werkelijk begrijpen, dat kan je inderdaad heel bang maken. Als je ineens de volle reikwijdte van de klimaatsverandering ziet, kan de angst ervoor je verpletteren: hoe moet dit ooit nog goed komen, dit is zo omvattend en zo ingewikkeld. Als je inziet dat je met je leven op het verkeerde spoor zit en het niet een kwestie is van een paar kleine aanpassingen, maar dat het fundamenteel anders moet, kan dat je radeloos maken. Als je ziet dat alles waarvoor je gewerkt hebt instort of verdampt en je de logica daarvan ineens doorziet of zelfs de noodzaak ervan inziet, kan de depressie gemakkelijke toeslaan. Het is dan niet raar dat je geneigd bent te doen wat Petrus wilde doen: het inzicht een verblijfplaats geven, het omkaderen, het buiten jezelf plaatsen, in ieder geval buiten wat je ten diepste bent en wat je als het fundament van je leven beschouwt.

Maar met Gods waarheid kun je zo niet omgaan. Je kunt je Gods waarheid niet toe-eigenen vanuit jouw perspectief, je kunt je door Gods waarheid alleen maar laten toe-eigenen. Vanuit het vertrouwen dat Gods waarheid nieuw leven wekt en Gods Woord nieuwe wegen wijst die naar het leven leiden.

3.

De evangelist Matteüs vertelt ons dat Jezus zijn drie doodsbanne leerlingen aanraakt en hen uitnodigt om uit hun diepe angst op te staan – het is een opmerkelijk detail dat bij Marcus en Lucas zo niet te vinden is. Ineens dacht ik: ja natuurlijk! Daarmee maakt hij hun drieën tot de drie hutten die Petrus wilde bouwen. Jezus' leerlingen zijn geroepen verblijfplaatsen te zijn van Gods aanwezigheid, wij zijn geroepen om verblijfplaatsen te zijn van Gods aanwezigheid.

Wij worden dat niet door boven op de berg te blijven, door vol van angst te kijken naar wat er dreigt te gebeuren, te verstijven door het inzicht in wat er gedaan zou moeten worden, verpletterd door het inzicht in de beperktheid van onze mogelijkheden te blijven liggen. We worden waarachtig verblijfplaats van Gods heerlijkheid door met Jezus van de berg af te dalen en te midden van het leven zoals het zich ontvouwt te doen wat er te doen valt. Dat is de paradox van het evangelie: dat Jezus laat zien dat Gods grootheid erin bestaat dat Hij zichzelf klein maakt, zodat Hij daar waar wij zijn aanwezig is en aan het licht komt, ons voorgaat en voordeet wat het betekent ons leven te verliezen en het op die manier te winnen: door te doen wat we blijken te moeten doen en te zijn wat we blijken te moeten zijn.

Zo is zijn gezicht, stralend als de zon, aanwezig in vrouwen wier waardigheid ontkend wordt, maar die uit hun vernedering weten op te staan en in degenen die hen daarbij ondersteunen – laten wij hen vandaag, op Internationale Vrouwendag, speciaal gedenken. Zo zijn zijn kleren, wit als licht, aanwezig in de verhalen die in onze wereld de geschiedenissen zichtbaar maken van degenen die meestal in de schaduw blijven, de ervaringen waar we geen weet van hebben en waar we geen weet van willen hebben – laten we de vertellers en de verspreiders van deze verhalen vandaag, aan het begin van de Boekenweek met als thema 'Rebellen en dwarsdenkers', speciaal in gedachten houden. Zo is Hij aanwezig in degenen die in recht blijven geloven, ook voor degenen die van hun kant letterlijk of figuurlijk op de rechtstaat spugen – laten we ons dat bedenken anderhalve week voordat we zullen herdenken dat een jaar geleden vier doden en zes gewonden vielen doordat Gökmen Tanis bij het 24 Oktoberplein op trampassagiers begon te schieten en aan het begin van de week waarin we de uitspraak in de rechtszaak tegen hem verwachten.

De Gezalfde Jezus is kortom in de taaie veerkracht van het goede, gemakkelijk over het hoofd te zien, maar overal aanwezig. De blik waarmee Hij ons ziet en waarmee hij ons raakt, schept deze veerkracht ook in ons en zijn woord vraagt ons onszelf met deze veerkracht te identificeren. Wij worden met klem uitgenodigd niet hem te plaatsen in het perspectief van ons leven, als het ware in de *selfie*, maar om onszelf opnieuw te plaatsen in het perspectief van zijn leven en het perspectief van zijn Woord. Omdat wie zo zijn leven verliest, het in God zal winnen. Want God wil ons leven. – Amen.